

Міністерство освіти і науки України
Головне управління освіти і науки Черкаської облдержадміністрації
черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних
працівників

**Національно-патріотичне
виховання дітей та учнівської
молоді засобами позашкільної
освіти**

Черкаси
2008

Автор-укладач –Кудін Валентина Семенівна, методист лабораторії виховної роботи Черкаського ОІПОПІ

Рецензенти:

- Назаренко Г.А., кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-методичної роботи Черкаського ОІПОПІ;
- Крутенко О.В., завідувачка лабораторії виховної роботи Черкаського ОІПОПІ

У посібнику узагальнений досвід з національно-патріотичного виховання школярів у позашкільних навчальних закладах Черкащини.

Матеріали, розміщені у посібнику, можуть бути корисними керівникам гуртків, класним керівникам, студентам ВНЗ.

Одним з напрямків реформування позашкільної освіти в Україні є національно-патріотичне виховання юних громадян. Першорядного значення набувають завдання відродження національно-етнічного самоусвідомлення дітей і молоді, формування почуття національної гідності, подолання почуття меншовартості і провінційності, повага до своєї історії та національних і державних символів. Остаточною метою цих зусиль має бути виховання у молоді почуття “громадянського-державницького патріотизму”, належної фахової підготовки в інтересах економічного і культурного розвитку українського народу(1,с.11).

В умовах розбудови України як суверенної держави у змісті позашкільної освіти та виховання посилено складову історичного аспекту суспільного розвитку та національно-патріотичного виховання. Найхарактернішими ознаками української педагогічної думки з давніх часів були різноплановість та врахування особливостей досвіду національно-патріотичного виховання.

Провідне місце у розвитку теорії і практики національно-патріотичного виховання мають праці К.Ушинського. Він стверджував, ”якщо немає людини без самолюбства, так немає людини без любові до батьківщини, і ця любов дає вихованню вірний ключ від серця людини і могутню опору для боротьби з його поганими природними особливостями”(4,с.89).

Виділяючи головні аспекти національного, патріотичного та громадського виховання дітей, К.Ушинський вважав, що справжня любов до Батьківщини повинна поєднуватись із знанням її мови, мистецтв, кращих традицій і звичаїв народу. провідною у його статтях, книгах., підручниках закладена ідея народності виховання, Національний характер, національна душа, національний спосіб життя є ґрунтом, у якому корениться народність(5,с.47).

У національно-патріотичному вихованні важливим є звернення до народу, характеру і долі різних поколінь, верств населення традицій України. З особливою тривогою підкреслював І.Франко ігнорування ідеї народності у вихованні українських дітей, вказуючи, що по кільккалітній науці наші вихованці мають виходити в життя “ защеплюючи в серці погордою до всього, що своє”(6,с.41-43).

У вихованні патріотів України національно-патріотичне виховання ґрунтується на вітчизняній історії та вітчизняній історії та національній культурі. Яскравим прикладом дійового патріотизму є козацька педагогіка, яка сформувала не одне покоління патріотів України. Значну роль у створенні системи національного виховання внесли братські і січові школи, молодіжні організації “Січ”, “Сокіл”, “Пласт”, результатом функціонування яких було формування людини з високим почуттям відповідальності перед своїм народом, здатної до здійснення ідеї державності. Серед наукових джерел, присвячених їх розвитку, важливе місце займають праці О.Вацеби, В.Пилата, Є.Приступи та ін. Їх матеріали аргументовано свідчать про перебіг історичного зародження і розвитку позашкільного руху в Україні(8,с.188).

Вагомий внесок у теорію національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти внесла С.Русова. Вона стверджувала, що виховання буде успішним лише за умови, якщо воно буде народним. С.Русова зазначала, що першим кроком демократизації освіти має бути її націоналізація. становлення особистості дитини невід’ємне від засвоєння нею національно-культурних

надбань свого народу. Тільки на рідному ґрунті, серед рідної пісні і слова, вказувала вона, здатна вирости національно-свідома людина. Визнаючи віковичне значення школи, шкільної освіти для найкращого розвитку дітей, С.Русова зазначала, що “ми не можемо не бачити, що найкраща школа без позашкільної освіти та її допомоги не дає великих корисних результатів”(10,с.99)

Цінним джерелом для розвитку сучасної теорії і практики національно-патріотичного виховання у позашкільних навчальних закладах є педагогічна спадщина В.Сухомлинського. провідною ідеєю патріотичного виховання, на його думку, є синівська вірність Вітчизні, землі, де ти народився і осмислив себе, народу. Він підкреслював, що справжнє народження громадянина, мислячої натхненної благодатними ідеями особистості. трудівника, борця за торжество правди і щастя, сім'янина відбувається тоді, коли дитина відчуває себе часткою народу і в ній, як сонячний промінь в краплі води, відображається багатовікова історія цього народу, його велич і слава.

У кожного з нас Вітчизна починається з чогось маленького, начебто неказистого і непримітного; в життя кожного з нас назавжди до останнього нашого подиху входить щось єдине і незмінне, як груди матері, як її ласкавий дотик, як рідне слово. Це наш рідний куточок, втілюючий в себе живий образ нашої Вітчизни (16,с.21).

Виховання освіченої, гармонійно розвиненої та національно свідомої людини неможливе без вивчення рідної мови, природи рідного краю, фольклору, національної символіки, мистецтва, родинно-побутової культури. Простежується пряма закономірність виховання: чим глибше проникнення молоді в скарбницю матеріальної і духовної культури Батьківщини, осмислення нею найвищих досягнень своєї нації, тим глибші патріотичні почуття.

Поліпшенню національно-патріотичного і морально-естетичного виховання сприяють залучення дітей до гурткової роботи, а саме навчання в гуртках декоративно-прикладного мистецтва. У гуртку «Рукоділья» при Черкаському районному палаці дитячої та юнацької творчості діти вивчають різноманітні техніки рукоділья. Звичайно, найбільшу увагу приділяють українській вишивці. Гуртківці навчаються вишивки рушниковими швами, технікою «хрестик», вирізування, гладь. Вишивка – один із масових і найулюбленіших видів народного мистецтва. Вона є складовою частиною народного костюма, активно використовується в сучасному одязі, надаючи йому своєрідності й неповторності.

Основною метою гуртка являється вивчення й опанування дітьми різноманітних технік вишивки, швів та мережок; ознайомлення з творчістю народних майстрів. У цьому унікальному занятті розкривається дитяча душа, її ставлення до навколишнього світу в цілому. Особливе місце в українській вишивці займає рушник. Вишиті рушники здавна були поширені в Україні як неодмінний атрибут народного побуту та обрядовості. Рушники висіли в кожній господі над образами, картинами. Рушники дарували батьки дітям у далеку дорогу. Із рушниками зустрічають дорогих гостей, проводжають в останню путь.

А яке весілля без рушника?

*Коли б мені, Боже, неділі діждатись,
Неділі діждати, на рушничок стати*

Кожна дівчина готувала певну кількість рушників для свого майбутнього життя, для створення нової родини.

Відроджуючи давні традиції, гуртківці вишивають рушники, на яких оживають маки, троянди, фіалки, пшеничні колоски і неодмінно символи нашої України: верба, калина, барвінок. Дівчатам подобається працювати над темою «Рушник вишиваний». Вони розробляють свої композиції вишивок за мотивами різних регіонів України. В наш час різні види народного ремесла почали своє відродження. Особливою увагою користується бісероплетіння, адже бісер здавна використовувався поряд з вишивкою для оздоблення одягу.

Нові підходи до виховної діяльності позашкільних навчальних закладів закладено в працях сучасних науковців. Особливе значення для дослідження методології позашкільної педагогіки та розвитку позашкільних навчальних закладів мають наукові праці В.Вербицького (72-73), Л.Ковбасенко (74-77), В.Мачуського (78-79), Р.Науменко (80), Г.Пустовіта (81-86), А.Сиротенка (87),

О.Сухомлинської (89) та ін.

Сучасне виховання - це "не нав'язування, не передача соціального досвіду, а керування соціалізацією на засадах гармонізації відносин та організація вільного часу", які необхідно спрямувати на пошук шляхів оновлення національно-патріотичного виховання у позашкільних навчальних закладах (71,с.78).

Коли виникла перша держава, перед людством постала проблема виховання свідомого громадянина-патріота. Адже, стабільність і могутність держави багато в чому залежить від патріотизму її громадян. Створити і зміцнити державу можуть громадяни, які люблять свою країну, свій народ і готові самовіддано служити їх інтересам. Все це виховується з дитинства. А позашкільня відіграє велику і важливу роль у формуванні юної особистості. Для того, щоб набути результату в національно-патріотичному вихованні дітей, працівники закладу опираються на народні традиції, кращі надбання світової педагогіки, засоби масової інформації, встановлення взаємин співробітництва з громадськими організаціями

Так, в Христинівському районному будинку дитячої та юнацької творчості працює краєзнавчий клуб «Феміда», який виховує у дітей потяг до поглибленого вивчення правових знань, сприяє поширенню правової культури та освідченості. На засідання клубу запрошуються юристи, працівники правоохоронних органів.

Керівник гуртка «Користувач ПК» Калиндрузь Л.М. розробила проект «Чиї ми діти», мета якого – вивчення традицій свого народу, героїчного минулого. В родинному клубі «Надвечір'я» проводяться постійно

зустрічі з ветеранами праці, Великої Вітчизняної війни, які несуть повчальний та пізнавальний характер.

Цілеспрямовану і систематичну роботу з національно-патріотичного виховання проводять працівники Уманського районного Центру дитячої та юнацької творчості. Вже стали традиційними зустрічі вихованців Центру із військовими в/ч 3024. Цікаво і змістовно проходять зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни. Не забувають про національно-патріотичне виховання і під час оздоровлення у таборах праці і відпочинку при Уманському Центрі дитячої та юнацької творчості.

З метою поглиблення знань учнів з історії рідного краю та відновлення історичної пам'яті народу, в 2000 році при Литвинецькій загальноосвітній школі I-III ступенів створено туристсько-краєзнавчий клуб «Вік» Канівського районного Будинку школярів та юнацтва. Велику дослідницьку роботу проводять члени клубу по дослідженню трагедії голодомору 1932-1933 років. Юні пошуковці записали спогади свідків тих страшних подій, уточнили списки померлих від голоду земляків. Матеріали про Голодомор направили до Міжнародного фонду Україна-3000, які будуть використані для створення музею- архіву голодомору в Україні. Скільки невинно забutih імен відродили юні краєзнавці із забуття років, щоб вписати їх в славетну сторінку історії Канівщини.

Великі дослідження: «Загублені села Канівщини», «Канівські рубежі 41-го», «Трагедія Канівських плацдармів», «Дорогами людського життя» - це далеко не повний перелік тем досліджень, якими переймаються юні гуртківці.

Навчальна програма гуртка «Чарівна намистинка».

Счастливець Лариса Миколаївна керівник гуртка «Бісероплетіння» Черкаського районного Будинку дитячої та юнацької творчості.

Пояснювальна записка.

Бісер - це дрібні , скляні намистини, які з давніх - давен використовувались для оздоблення одягу і для виготовлення прикрас. Цікаво, що ця невеличка намистина обійшла увесь світ. А створення скляних намистин пов'язують із Древнім Єгиптом. Там, по одній з версій, було винайдено скло, а потім з нього почали виготовляти намисто, посуд, амулети. Пізніше скло і бісер попало в Римську імперію, в Венецію. Венеція поставляла бісер в країни Азії, Африки, а після відкриття Америки і там стала її головним постачальником.

Українські жінки завжди дбали про красу й оригінальність свого житла, одягу, побутових речей. А бісер використовувався поряд з вишивкою для оздоблення одягу. Методом плетіння виготовлялись гerdани, пояси, бісером обплітали великодні яйця, розшивали церковні атрибути, одяг священнослужителів.

В наш час народне мистецтво почало своє відродження. З кожним роком збільшується кількість людей зацікавлених в тому, щоб навчитися якогось народного ремесла.

Програма гуртка "Чарівна намистина" охоплює всі напрямки роботи з бісером - ткання бісером, вишивка, плетіння голкою на нитці або місіні, плетіння об'ємних виробів, квітів, іграшок на тонкому обмоточному дроті.

Програма навчання розрахована на дітей 9-15 років, наповнюваність групи з 15 чоловік, тому, що багато доводиться працювати індивідуально, особливо на першому році навчання. Перший та другий рік навчання заняття проводяться два рази на тиждень по дві години (всього 144 години), третій рік навчання два рази на тиждень по три години (всього 216 годин).

Мета гуртка • навчити дітей самостійно створювати вироби з бісера, користуватись схемами і самим складати їх, розвивати естетичні смаки, уважність, терплячість в роботі, почуття колективізму. Під час занять діти, яким легше дається засвоєння практичних навиків, допомагають іншим дітям.

Треба обов'язково залучати дітей до суспільно - корисних та комерційних справ (виготовлення виробів для виставочного фонду, сувенірів на продаж).

Підведення підсумків роботи проводять в кінці кожного навчального року (виставки, підсумкові заняття).

Орієнтований тематичний план занять (перший рік навчання)

№	Тема	Кількість годин		
		разом	теорія	практика
1	2			5
1.	Вступне заняття	2	2	-
2.	Теорія бісеру і його застосування	2	2	-
3.	Традиційні види плетіння	36	1	35

4.	Види підвісок	4	-	4
5.	Виготовлення прикрас із бісеру	14	-	14
6.	Браслети із бісеру	4	-	4
7.	Основи кольороведення	6	2	4
8.	Метод паралельного низання бісеру на дротині	28	-	28
9.	Квіти з бісеру	18	-	18
10.	Віночок для ляльки	6	-	6
11.	Цікаві іграшки	10	-	10
12.	Виконання виставочних виробів	10	-	10
13.	Екскурсії в музеї та на виставки	2	-	2
14.	Залікове заняття	2		2

Програма.

1. Вступне заняття.

Мета, зміст і форма занять гуртка. Ознайомлення з приміщенням, матеріалами та інструментами, необхідними для бісероплетіння, зразками виробів. Правила техніки безпеки.

2. Історія бісеру і його застосування.

Розповідь про історію створення скла і виготовлення бісеру. Знайомство з різними напрямками роботи з бісеру, демонстрація зразків.

3. Традиційні види плетіння.

Низання з бісеру в одну нитку, в дві нитки. Доточування, закріплення нитки. Найпростіший ланцюжок із двох бісеринок. Ланцюжок "хрестик". Ланцюжок в "хрестик" в півтора ряди. Ланцюжок "Сороконіжка", ланцюжок "змійка". Ланцюжок "В квіточку". Ажурні ланцюжки - сіточки.

4. Види підвісок. Метод плетіння корал.

Знайомство з технологією виготовлення підвісок, і їх застосування у різних

виробах.

5. Виготовлення прикрас із бісеру.

Закріплення вивчених методів плетіння, поєднання різних видів плетіння, оздоблення виробів підвісками. Кольє "з коралами". Браслет "Літній". Кольє "Вечірнє".

6. Браслет із бісеру.

Ескізи, робочі ескізи. Складання робочих схем. Плетіння браслетів "Елегантний", "Квіткове".

7. Основи кольороведення.

Поняття про кольоросполучення. Кольорове коло. Тепла та холодна гама.

Поняття про композицію з геометричних елементів. Зразки узорів з різними композиціями.

8. Метод паралельного низання з бісеру на бісерному дроті.

Знайомство з новим методом роботи. Демонстрація виробів виготовлених методом паралельного низання. Матеріали і інструменти. Підготовка робочого місця.

9. Квіти на довгому прямостоячому стеблі. Виготовлення листя, пелюсток. Завершення роботи над квіткою. Надання естетичного виду, обкручування стебла зеленою ниткою.

. Квіти з бісеру. Квітуча гілочка з бісеру. Незабудка. Ромашка. Конвалія. Мак польовий. Композиції з бісерних квітів на природній основі.

10. Віночок для ляльки. Виготовлення квітів і листків на тонкому дроті.

Колективна робота - виготовлення віночка для ляльки.

11 Цікаві іграшки.

Сувенір. Поняття про сувенір. Сувенір в повсякденному житті. Виготовлення виробів методом паралельного низання. "Неонова рибка", "Ящірка", "Краб", "Метелики".

12. Виконання виставочних виробів.

Колективна робота. Колаж "На морському дні", "В полі". Виготовлення сувенірів для виставок та ярмарок, вивченими видами плетіння.

13. Екскурсії в музеї та на виставки.

Відвідування художніх, краєзнавчих і музеїв декоративно - прикладного мистецтва.

14 Залікове заняття. Виставка робіт гуртківців.

Рівень базових знань і вмінь учнів на кінець 1-го року навчання. Діти повинні знати:

- організацію робочого місця;
- назви матеріалів, назви і призначення інструментів, що використовуються на заняттях;
- прийоми і правила безпечної роботи з інструментами, способи з'єднань деталей виробів, доточування нитки, закріплення нитки.

Діти повинні вміти:

- готувати своє робоче місце;
- розрізняти матеріали і інструменти, виділяти суттєві ознаки, складати найпростіші робочі схеми, правильно користуватися інструментами і пристосуваннями;
- освоїти плетіння однією голкою, двома голками, освоїти техніку плетіння на дроті паралельним низанням.

Орієнтований тематичний план занять (другий рік навчання)

№	Тема	Кількість годин		
		разом	теорія	практика
1	2	3	4	5
1.	Вступне заняття	2	2	-
2.	Сучасні напрямки в бісероплетінні	6	2	4
3.	Композиція і орнамент	4	2	2
4.	Кругове плетіння. Шнури із бісеру.	10	-	10
5.	Виготовлення прикрас із бісеру	50	-	50
6.	Браслети із бісеру. Наплетення на основу.	8	—	8
7.	Мозаїчне плетіння	24	-	24
8.	Об'ємні вироби із бісеру	12	-	12
9.	Бісероплетіння в народних традиціях	6	-	6
10.	Оздоблення одягу бісерними виробами.	6	-	6

11.	Виконання виставочних виробів	10	-	10
12.	Екскурсії в музеї та на виставки	4	-	4
13.	Залікове заняття	2	2	-

Програма.

1. Вступне заняття.

План роботи гуртка. Матеріали та інструменти необхідні для роботи. Показ зразків виробів. Виконаних різними техніками плетіння. Правила техніки безпеки.

2. Сучасні напрямки в бісероплетінні.

Розповідь про сучасні напрямки в бісероплетінні. Сучасний дизайн бісерних виробів, їх застосування. Традиційні види плетіння - повторення вивченого за перший рік навчання.

3. Композиція і орнамент.

Складання робочих схем з використанням відомих видів плетіння.

4. Кругове плетіння. Шнури із бісеру.

Знайомство з новим видом плетіння. Демонстрація виробів виготовлених цим способом. Плетіння суцільного джгута, метод мозаїка по колу. Плетіння ажурного джгута. Джгути із стіклярусом.

5. Виготовлення прикрас із бісеру. Плетіння ажурних ланцюжків однією і двома голками. Плетіння ажурних ланцюжків з зубчиками по краях.

6. Браслети із бісеру. Наплетення на основу. "Складні" браслети.

Плетіння різних видів браслетів, закріплення застібки.

7. Мозаїчне плетіння. Плетіння ланцюжка "Мозаїка" однією голкою. Плетіння ланцюжка мозаїка "по косій". Виготовлення листочків методом плетіння "по косій". Монтаж квітки, оформлення брожки.

8. Об'ємні вироби з бісеру.

Плетіння об'ємних квіточок із круглими пелюстками. Плетіння об'ємних квіточок з гострими пелюстками. Кольє "Квіткове". Плетіння об'ємної сніжинки.

9. Бісероплетіння в народних традиціях. Виготовлення Великоднього яйця. Методом ажурної сітки. Виготовлення підставки для великоднього яйця.

10. Оздоблення одягу бісерними виробами. Малювання ескізів моделей одягу оздоблених бісерними виробами. Розгляд фотографій і журналів. Сучасний дизайн. Оздоблення літньої кофтинки об'ємними квіточками.

11. Виконання виставочних виробів.

Виготовлення брошів з використанням об'ємних квіточок закладки для волосся, резинки з об'ємними квіточками. Варіанти ланцюжка "Мозаїка". Складні ажурні ланцюжки.

12. Експерсії в музеї та на виставки.

Відвідування художніх, краєзнавчих і музеїв декоративно - прикладного мистецтва.

13. Залікове заняття. Виставка робіт гуртківців.

Рівень базових знань і вмінь учнів на кінець 2-го року навчання. Діти повинні знати:

- історію бісероплетіння, сучасні напрямки бісероплетіння, традиційні види плетіння, а також матеріал за перший рік навчання (організацію робочого місця, правила техніки безпеки).

Діти повинні вміти:

- розповісти про походження бісеру, історію бісероплетіння;
- сучасні напрямки в роботі з бісером;
- виготовляти прикраси із бісеру;
- знати техніку мозаїчного плетіння;
- виготовляти об'ємні квіточки.

Орієнтований тематичний план занять (третій рік навчання).

№	Тема	Кількість годин		
		разом	теорія	практика
1	2	3	4	5
1.	Вступне заняття	3	3	-
2.	Історія бісероплетіння на Україні	3	3	-
3.	Кулон	9	-	9
4.	Ткання бісером. Виготовлення станків.	30	-	30

5.	Ланцюжок в дві нитки "хрестиком".	6	-	6
6.	Медальйон "хрестиком".	6	-	6
7.	Ялинкові прикраси із бісеру на проволочці.	21	-	21
8.	Головні убори з бісеру - хайратник, шапочка	12	-	12
9.	Виставка робіт "Зустрічаємо Новий рік"	9. Ї	-	9
10.	Цікаві гудзики і брошки з бісеру	18	-	18
11.	Вишивка бісером	42	-	39
12.	Оздоблення одягу бісером	9	3	9
із.	Пошиття аксесуарів розшитих бісером	15	-	15
14.	Виконання виставочних виробів	27	-	27
15.	Екскурсії в музеї та на виставки	3	3	-
16.	Залікове заняття	3	0	-

Програма.

1. Вступне заняття .План роботи гуртка. Демонстрація виробів виконаних гуртківцями попередніх років. Повторення правил безпеки праці.

2. Історія бісероплетіння на Україні.

Розповідь про розвиток бісероплетіння на Україні. Українські національні прикрас - гердани, пояси, які виконуються з бісеру. Демонстрація воскових яєць, тарелі оздоблені бісером.

3. Кулон. Виготовлення кулонів відомими видами плетіння. Обплетення кульки, або намистини бісером.

4. Ткання бісером. Виготовлення станків. Натягування основи. Вибір робочої

схеми. Ткання браслетів на вибір учнів по схемах для шиття „хрестиком."

5. Тканий гердан з народним орнаментом. Ланцюжок „в дві нитки", хрестиком. Знайомство з новим методом плетіння - полотно „хрестиком" двома голками. Виготовлення браслетів, методом плетіння хрестиком двома

голками, однією голкою. Закріплення нитки. Види застібок.

6. Медальйон „хрестиком“.

Плетіння уголка двома голками. Складання узору для медальйону.

Плетіння плоских медальйонів.

7. Ялинкові прикраси із бісеру на тонкій проволочці. Набір бісеру на проволочку. Перекручування дроту і створення фігурок, тварин, людей.

Ялинкова прикраса „Повітряна куля“ (основа скляна куля, корзина і інші деталі з бісеру.)

8. Головні убори з бісеру - хайратник, шапочка. Розповідь про головні убори різних країн світу. Стародавні головні убори, корона, діадема. Виготовлення хайратника або шапочки за індивідуальним ескізом.

9. Виставка робіт „Зустрічаємо Новий рік“. Підготовка до виставки робіт, підбір виробів. Виготовлення масок, оздоблених бісером. Оформлення новорічної ялинки бісерними іграшками.

10. Цікаві гудзики і брошки з бісеру. Замальовка ескізів. Виготовлення бісерних гудзиків (обплетення намистини, виготовлення гудзика з полотна плетеного хрестиком). Брошки „Чоловічок“, „Тигрєня“, „Метелик“ на проволочній основі.

11. Вишивка бісером. Підготовка робочого місця. Необхідні матеріали і інструменти. Характеристика використовуваного матеріалу.

. Техніка вишивання бісером по вільному контуру. Техніка вишивання стіклярусом. Техніка вишивання блискітками (пайетками). Об'ємна вишивка. Виготовлення вишитих кулонів.

. Техніка вишивання бісером по рахунку. Техніка вишивання по тканині в клітинку.

Виготовлення вишитої бісером закладки.

. Вишивка картини бісером по вільному контуру. Підготовка основи. Нанесення малюнку.

Підбір матеріалу. Вишивка. Оформлення вишитих виробів у рамку.

12. Оздоблення одягу бісером. Підбір малюнку для вишивки комірця; кармана, пояса.

Вишивка елементів одягу.

13. Пошиття аксесуарів розшитих бісером. Оздоблення гаманця вишивкою бісером.

Виготовлення косметички, сумочки розшитої бісером. 1[^]. Виконання виставочних робіт.

Великодні яйця, обтягнуті бархатом і обшиті бісером. Вишивка картини бісером за власним ескізом. 15. Екскурсії в музеї та на виставки.

Відвідування художніх, краєзнавчих і музеїв декоративно - прикладного мистецтва.

/6. Залікове заняття. Підсумки роботи за навчальний рік. Виставка робіт гуртківців.

Рівень базових знань і вмінь учнів на кінець 3-го року навчання. Діти повинні знати:

- історію бісероплетіння на Україні;
- весь матеріал за 1 і 2 - й рік навчання;
- ткання бісером;
- плетіння в дві нитки „хрестиком" виготовлення бісерних прикрас;
- вишивка бісером.

Діти повинні вміти:

- підготувати робоче місце;
- виготовляти бісерні прикраси;
- ткати на станку;
- вишивати по вільному контуру і по тканині в кліточку;

Використана література

1. Р.Гашицкая, О.Левина, «Волшебный бисер», Ростов-на-Дону «Проф-Пресс», 2001г.
2. Людмила Божко, «Бисер», Москва, «Мартин», 2000г.
3. А.Петрунькина, «Фенечки из бисера», С.-Петербург, «Кристалл», 2000г.
4. Журнал «Лена. Рукоделие. Бисер», спецвыпуск № 1, 2002г.

Організація та проведення заняття гуртка «Українська вишивка та рукоділля».

Опара Світлана Євгенівна керівник гуртка «Українська вишивка та рукоділля» Смілянського Будинку дитячої та юнацької творчості.

ПЕРЕДМОВА

.. Навряд чи є насолода вища,
ніж насолода творити.

Н.В.Гоголь

Будь-яка робота, якою б простою вона не здавалась, потребує певних знань, практичних вмінь та навичок. Чим раніше в своєму житті ми стикаємося з якимось заняттям, тим простішим воно стає потім. Проте цікавим і необхідним для нас воно стає тільки тоді, коли у цьому занятті є можливість виразити і проявити себе, коли в ньому є місце творчості. Сьогодні мало хто сумнівається в тому, що творчість – надійний резерв життєвої активності, захопленості.

У кожній людині від природи закладені величезні можливості. Допомогти реалізувати їх, подолати психологічний бар'єр страху перед чимось новим, захопити, розвинути можливості легше всього у цікавому занятті. Саме до таких цікавих занять, на мій погляд, належать такі види декоративно-прикладного мистецтва як вишивка та бісероплетіння.

Вишивка приваблює перш за все тому, що це один із найпоширеніших та найдавніших видів рукоділля. По-друге, вишивка – це стиль і краса. По-третє, вишивка – це величезна скарбниця духовності, культурна спадщина нашого народу. Це мистецтво, у якому, на щастя, збереглися національні мотиви, що підносять його над буденністю життя. Хто не був зачарований вишивкою, її багатючими мотивами, безмежною широтою і красою її барв? Дивишся на полотно – і милуєшся. Здається, а що тут такого – небо звичайне, дерева звичайні, садок звичайний. А щось-таки бере за душу, судомить м'язи, заставляє надовго зупинитись перед полотном. Ось на такому трепетному і щемному почутті і виховується особистість. Дивна річ, що саме так народжується мудрість, щирість, ніжність – усе те, на чому стоїть цей світ.

Традиції цього різновиду декоративно-прикладного мистецтва завжди бережно передавалися з покоління в покоління, від матері до дочки. З давніх-давен вишивка вважалась оберегом дому, родини. Вишивкою оздоблювали раніше, оздоблюють і тепер, особливо в селах, рушники, скатерки, серветки, чоловічий та жіночий одяг. Завдяки цьому виду народного мистецтва, власне, завдяки його винятковим колористичним, орнаментальним властивостям та порівняно простим технікам виконання, формується розвиток творчої особистості.

Бісероплетіння – найбільш відомий та популярний вид декоративно-прикладного мистецтва у наш час. Бісер перш за все захоплює грою кольорів, які відблискують різнокольоровими вогниками, дає відчуття особливої радості, чарівності і таємничості. У людей завжди живий потяг до прекрасного, незалежно від того, в якому столітті вони живуть і який устрій їхнього життя. Бісер знову входить в моду, він піднявся із напівзабуття і, сподіваюся, посяде чільне місце поряд з іншими видами декоративно-прикладного мистецтва.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ГУРТКА

1. МАТЕРІАЛЬНА БАЗА ГУРТКА

Найперша вимога до створення гуртка – створення мінімальної матеріальної бази.

Матеріально-технічною базою для опановування тих чи інших видів роботи є відповідна тканина для вишивання, декілька видів ниток (ірис, муліне, шовкові, шерстяні, синтетичні, катушечні),стрічки для вишивання, голки різних розмірів, ножиці, п'яльці, а також зразки вишивання окремих швів. Для бісероплетіння відповідно потрібен бісер різних кольорів, склярус, бусини, нитки синтетичні (капрон, нейлон) різних кольорів, серветка, на яку висипають бісер, ліска діаметром 0,15 мм., голки діаметром "нульові" або №1, ножиці маленькі, бджолиний віск або воскові свічки, проволока.

Кімната,де мають займатися гуртківці, повинна бути максимально просторою, освітленою та провітреною. Рекомендується її відповідно

оформити. Це можуть бути зразки якихось вишивок, вишитих рушників, виробів із бісеру. Обов'язково повинен висіти стенд із правилами безпеки праці під час вишивання та бісероплетіння. Через кожні 40-50 хвилин необхідно робити перерву на 5-10 хвилин, щоб діти не втомлювались.

Для занять можна використовувати як шкільні парти, так і звичайні столи. Якщо ж це все-таки парти, то вони повинні бути з рівною поверхнею, щоб не скочувався бісер.

2. КОМПЛЕКТУВАННЯ ГУРТКА

У кожній школі є багато учнів, які цікавляться рукоділлям і хотіли б самі навчитися створювати майстерно виконані та художньо-досконалі вироби. Створюючи гурток "Українська вишивка та рукоділля", до нього слід залучати не лише тих дітей, які вже знають деякі ази, а й усіх новачків. При вході до ближніх шкіл бажано повісити таке оголошення:

Увага! Увага!

Юний друже! Якщо ти хочеш навчитися гарно вишивати або створювати прекрасні речі з бісеру, приходь до нашого гуртка, який називається "Українська вишивка та рукоділля".

Гурток працюватиме по середах та п'ятницях у приміщенні _____

На перше заняття приходь з батьками!

Перше заняття треба починати бесідою з батьками. Можна підкреслити, що діти, які з раннього дитинства займаються рукоділлям, не лише опановують техніку прикрашання текстильного чи іншого виробу за допомогою різного виду стібків нитками, бісером тощо, а й швидше та легше засвоюють деякі шкільні предмети. Справа в тому, що займаючись рукоділлям, діти працюють руками, а найбільше навантаження лягає на пальці рук. Медицина стверджує, що на кінчиках пальців рук найбільше нервових закінчень, і коли пальці активно працюють, від них йдуть імпульси до головного мозку. Відповідно через це покращується і дитяча пам'ять.

Для організованої роботи гуртка потрібна допомога батьків, особливо батьків дітей-новачків. Батьки насамперед повинні допомогти своїй дитині

купити потрібний бісер, голки, нитки, тканину, п'яльця. Батьки більш підготовлених дітей мають допомогти їм далі розвивати свій рівень, купуючи для них певні наочні посібники, за якими дитина могла б практично самостійно (з мінімальною допомогою керівника гуртка) створювати майстерно виконані та художньо-досконалі вироби.

Батьки, діти яких відвідуватимуть гурток, заповнюють анкету, де вказують вік дитини, в якому класі вона вчиться, місце своєї роботи, домашню адресу, домашній та службовий телефон.

3. ФОРМУВАННЯ ГРУП І ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Під час бесіди з батьками і дітьми керівник гуртка з'ясовує рівень підготовленості учнів. Залежно від цього він комплектує групи.

З якого ж віку зараховувати дітей до гуртка? Оптимальний початковий вік дитини – 8 років. Хоча бувають винятки, коли дитина вже у 7 років вміє більше, ніж дитина у 9 років, тому зарахування дитини до гуртка залежить насамперед від її індивідуальних особливостей.

У групі повинно бути не більше як 15 осіб. Якщо ж вся група складається з новачків, то їх необхідно ділити на підгрупи по 7-8 осіб. Таким чином керівник гуртка матиме можливість підійти індивідуально до кожного, бо на цьому етапі керівнику потрібно спочатку навчити дитину:

- заселяти голку в нитку;
- правильно тримати голку з ниткою;
- навчити зав'язувати і розплутувати вузли;
- навчити продовжити робочу нитку.

Для того щоб оволодіти мистецтвом вишивання та бісероплетіння, потрібне не тільки зацікавлення дитини, але й деякі особисті риси її характеру. Це самодисципліна, вміння зосередитись, і найголовніше, - терпіння.

Заняття з кожною групою проводять окремо, у зручний для викладача й гуртківців час. Розклад занять затверджується керівництвом позашкільного

закладу і вивішується на видному місці. Одне навчальне заняття може тривати 2-3 години, залежно від рівня, на якому навчається дитина (початковий, основний рівні – 2 години, вищий рівень – 3 години) два рази на тиждень

На практиці керівники застосовують дві основні форми навчальних занять: загальні та групові. Кожна з них має свої особливості.

Загальне заняття.

Мета загального заняття (за певних умов і можливостей з цілим класом початківців) – пробудити цікавість до рукоділля. Тому варто прагнути не тільки викласти якусь тему, а й внести в неї елемент гри, гумору. На загальному занятті обговорюється й усе те, чим гуртківці будуть займатися протягом навчального року.

Групові заняття.

Така форма навчання є традиційною. Групові заняття підвищують ефективність навчання. У дітей розвивається почуття колективної організованості, підвищуються взаємодопомога і взаємоконтроль.

Прийоми гри вже не мають тут такого значення, як на загальних заняттях. На перший план виступають інші прийоми, наприклад, наочність навчання. Добре, якщо у керівника гуртка є багато власноручно зроблених виробів. Це ще в більшій мірі зацікавлює і підштовхує дітей до роботи.

Діти завжди потребують нових, свіжих вражень. Тому їм постійно слід давати новий матеріал. Повторення пройденого не повинно набриднути. Як зазначав А.С. Макаренко, сьогоднішній день не повинен бути схожим на вчорашній, завтрашній на сьогоднішній. Як відомо, психологічний ефект будь-якої нової інформації дуже сильний. Дійовим прийомом є несподіваність. Найголовніше у групових заняттях – не перевантажувати гуртківців теоретичним матеріалом. Потрібно пам'ятати, що діти швидко втомлюються, відволікаються, їхня увага нестійка. Враховуючи це, педагог час від часу має чергувати лекційний метод з практичною роботою або подавати теорію на початку заняття (поки діти налаштовані слухати і сприймати) протягом 15-20 хвилин.

Крім того, що керівник повинен доступно викласти даний матеріал, він також повинен слідкувати за безліччю інших моментів. По-перше, слідкувати за поставою вихованців. По-друге, постійно нагадувати гуртківцям правила техніки безпеки з колючо-ріжучими предметами під час рукоділля. По-третє, помічати й інші дрібниці, наприклад, слідкувати, щоб серветка, на яку висипають бісер, не звисала зі столу, а руки і одяг не торкалися бісеру, тому що він легко липне до вологої і ворсистій поверхні, і т. ін.

4. ДОКУМЕНТАЦІЯ ГУРТКА

Запорукою успішної роботи гуртка є чіткий і реальний річний план, у якому враховано всі аспекти навчальної, виховної та масової роботи. План пишеться відповідно до існуючої програми. Керівникові краще самому створити програму, за якою він в подальшому буде навчати дітей. План роботи потрібно оформити на великому аркуші та вивісити на видному місці. Поряд слід розмістити розклад занять.

Бажано також скласти окремий план-графік навчальної роботи з розподілом тем для кожної групи. Обов'язково потрібно вести журнал обліку навчальної роботи кожної групи.

У цьому журналі наводиться повний список усіх членів групи. На кожного учня заповнюють такі дані: прізвище, ім'я та по батькові, дата народження, школа, клас, адреса, телефон, дані про батьків. На інших сторінках ведуть облік відвідування, як у звичайному класному журналі. Окремі сторінки відводяться для обліку виконаної роботи: тут фіксують дату проведення, кількість годин, визначають зміст заняття. У журналі також фіксується робота з батьками та культурно-масова робота.

Гуртківцям можна запропонувати вести облік проведеної ними масової роботи в гарно оформлених альбомах, на сторінках яких можна вмістити фотографії, малюнки тощо. Тут є простір для фантазії й уміння вихованців. Такі альбоми залишаються надовго як пам'ять про цікаві події гуртка.

5. АКТИВ ГУРТКА

І ОРГАНИ САМОВРЯДУВАННЯ

Одразу ж на батьківських зборах доцільно обрати батьківський комітет та продумати план його роботи.

Потім на загальних зборах гуртківців керівник гуртка призначає старосту гуртка, яка виконує майже такі самі обов'язки, як і староста класу. З часом, коли з-поміж юних вихованців виділиться актив, слід обрати раду гуртка з 5-7 найстарших і найавторитетніших учнів. В подальшому актив допомагає керівникові в проведенні культурно-масової роботи. Тільки з найширшою допомогою активу гурток "Українська вишивка та рукоділля" житиме повнокровним, цікавим життям.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

програма гуртка "Українська вишивка та рукоділля" розрахована на дітей молодшого та середнього шкільного віку.

Відповідно до Закону України "Про позашкільну освіту" гурток має на меті ознайомити слухачів із декоративно-ужитковим мистецтвом загалом, зокрема – із загальною теорією народної художньої вишивки та бісероплетіння.

Основна мета гуртка:

- навчати дітей техніці різноманітних видів рукоділля, вчити у кольорі відтворювати свої фантазії;
- розвивати художнє сприйняття навколишнього світу, почуття прекрасного, естетичні смаки;
- виховувати шанобливе ставлення до духовних надбань, традицій нашого народу.

Завдання гуртка:

- ознайомлення з основними термінами, поняттями, прийомами володіння технікою вишивання та бісероплетіння;
- поступове опанування технік того чи іншого виду рукоділля;
- стимулювати дитячі здібності та нахили, сприяти їхньому розумовому та творчому розвитку, домогтися їх самоствердження, розширювати кругозір та сферу спілкування.

Заняття в гуртку повинні сприяти трудовому, естетичному та національному вихованню дітей, розвивати увагу, уяву, пам'ять, фантазію, мислення.

Значну роль на заняттях гуртка відводиться виховному моменту. Основний акцент ставиться на духовність. Адже одна з найважливіших людських потреб – одухотворення життя людини. А що означає одухотворити життя людини? Це, насамперед, заохотити її до народної культури. І в цьому плані велику роль відіграє вишивка як надзвичайний потенціал культурної спадщини народу, його традицій, звичаїв, обрядів. І дуже добре, що збереглися ще до нашого часу позашкільні заклади, де організовуються гуртки української народної вишивки. Адже вишиваючи, діти не лише реалізують свої можливості, розширюють знання про

декоративно-ужиткове мистецтво, а й знайомляться з традиціями, звичаями та обрядами нашого народу. Це дає можливість керівнику сприяти не лише трудовому, а й духовному, естетичному та національному вихованню. Це прекрасний спосіб спілкування дітей і дорослих, коли виникає особлива атмосфера родинного тепла й розуміння.

Заняття проводяться 2 рази на тиждень по 2 години.

Вимоги до знань, умінь і навичок гуртківців.

Гуртківці повинні знати: основні терміни, поняття, прийоми володіння техніками вишивання та бісероплетіння; правила безпеки праці під час рукоділля; як правильно підібрати тканину, нитки, голки і як доглядати за вишитими виробам

Гуртківці повинні вміти: правильно підібрати тон кольору і варіант композиційної побудови малюнка вишивки, самостійно створювати схеми зразків бісероплетіння; самостійно створювати досконалі вироби.

Прогнозований результат: пройшовши курс занять, гуртківці набувають навичок найпростіших технік вишивання та бісероплетіння. З такими знаннями діти можуть перейти до 2-го рівня навчання.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин	
		теорія	практика
1.	Вступ. Декоративно-ужиткове мистецтво в Україні	2	-
2.	Загальні відомості про вишивання. Види ниток та інші інструменти, які використовують при вишиванні.	4	-
3.	Правила безпеки праці під час вишивання. Підготовка до вишивання.	2	2
4.	Декоративні та рушникові шви.	-	6
5.	Вишивання хрестиком.	2	20
6.	Вишивання стрічками.	-	16
7.	Бісероплетіння як один із різновидів рукоділля.	2	84
8.	Підсумкове заняття.	2	-

ТЕХНІКА ПАРАЛЕЛЬНОГО ПЛЕТІННЯ.

ВИГОТОВЛЕННЯ КЛІВІЇ.

Мета. Навчати гуртківців техніці паралельного плетіння на прикладі виготовлення клівії; розвивати вміння відтворювати у кольорі свої фантазії;

виховувати почуття прекрасного у навколишньому світі.

Обладнання. Ножиці, бісер, проволочка, тканина.

Зоровий ряд. Зразки готових виробів, журнали, схема виготовлення клівії, написана на дошці.

Література.

1. Гашицкая Р., Левина О. Волшебный бисер. Вышивка бисером. – Ростов-на-Дону, "Проф-Пресс", 2003. – с. 194-200, 284.
2. Божко Л. Бисер. Уроки мастерства, - М.: "Мартин", 2004. – с. 83-86.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Організаційний момент.

- 1.Привітання.
2. Організація робочого місця.
3. Перевірка присутності.

II. Оголошення теми та мети заняття.

Діти, перш ніж почати наше заняття, я хотіла б, щоб ви звернули увагу на квіти, сплетені з бісеру, які ви перед собою бачите. Подивіться на цей дивовижний, чудовий букет. Він настільки красивий, що нібито аж зачаровує. Вам так не здається? Усі ці квіти виконані за допомогою однієї з технік бісероплетіння – техніки паралельного плетіння, яку сьогодні ми з вами намагатимемось освоїти.

III. Виклад нового матеріалу.

Метод паралельного плетіння доволі простий і оволодіти ним може кожен з вас. Варто тільки добре зосередитись, включити мислення і фантазію.

Технікою паралельного плетіння виготовляють плоскі деталі чи фрагменти, а потім з них збирають об'ємні вироби: квіти, ягоди, різноманітні фігурки тваринного світу.

На дошці ви бачите схему виготовлення однієї з квіток – клівії. Перемалуйте її, будь ласка, собі в зошити. Пам'ятайте, що одна клітинка в зошиті відповідає одній бісеринці і зображувати її потрібно згідно з розміром клітинки, так щоб кружечок торкався всіх чотирьох сторін клітинки. Замалуйте ті бісеринки, які зображені темним кольором (мал.

169,а). У своїх записах відмітьте також початок спарених рядочків знаком. Плетіння починають, рахуючи рядки зверху вниз. На проволочку набирають бісеринки першого і другого рядків разом (мал. 107, г) – це вісім штук. Потім залишають на проволочці бісеринки першого ряду, тобто три, а через другий рядок зустрічним рухом протягують правий кінець проволоки (мал. 107, д). Робити це потрібно обережно, не різкими рухами і не тягнути з силою проволочку, а допомагати собі вкладати і ущільнювати рядочки пальцями обох рук.

Якщо один кінець проволоки виявився довшим від другого, то необхідно відтягнути вверху бісерний ряд і потім підтягувати лише короткий кінець (мал. 108, д).

Після цього набираємо третій рядок, сім бісеринок, проводимо через нього правий кінець проволоки і так до кінця схеми, вкладаючи кожен наступний рядок паралельно попередньому.

IV. Практична робота.

Перш ніж приступити до роботи, давайте пригадаємо основні правила роботи з бісером.

- Бісер для роботи висипають невеликими порціями на серветку;
- Потрібно слідкувати, щоб серветка не звисала зі столу, а руки і одяг не торкались бісеру, бо він легко липне до вологої і ворсової поверхні;
- Слідкувати за своєю поставою, спинку тримати рівно;
- Не крутитися надміру, щоб не поранити товариша, який сидить поруч.

А тепер розпочнемо нашу роботу щодо виготовлення клівії. Одна квітка клівії складається із шести пелюсток. Починаючи з восьмого рядка, їх плетуть спареним способом. Для однієї квітки заготовлюють шість тичинок (мал. 169, б).

Пелюстки клівії лимонно-жовтого кольору, а краї світло-помаранчевого.

Листочки виготовляють по схемі (мал.169, в, г), яка намальована на дошці справа. Ці схеми також переписіть собі у зошити. Із цієї квітки не збирають букет, його оформлюють у вигляді кімнатної рослини, тобто розташовують у керамічному горщику. (мал. 170).

V. **Підсумки заняття.**

VI. Які вироби виготовляють за допомогою техніки паралельного плетіння?

VII. З чого починаємо плести?

- Що робити, коли один кінець проволоки виявився довшим від іншого?

VI. **Домашнє завдання.**

Для формування цілої гілочки клівії потрібно виготовити шість квіток. Тому даю завдання доплести вдома ще 5 квіток.

VIII. **Прибирання робочого місця.**

IX.

Козацькі забавлянки

Македон Наталія Анатоліївна культорганізатор Чорнобаївського районного Будинку дитячої та юнацької творчості.

Мета: *організувати* участь дітей у селищному святі Богатирської слави, створити святкову дружню атмосферу серед учасників;

виховувати національну свідомість старшокласників, любов та повагу до звичаїв і традицій нашого народу, викликати патріотизм та почуття гордості за те, що ми є нащадками славного козацького роду;

розвивати з допомогою розважальної програми фізичні і розумові навички школярів.

Місце проведення: ігровий майданчик

Учасники: хлопці-старшокласники шкіл району

Обладнання: козацький одяг(чоботи, шаровари, сорочки, шапки, пояси), набивні м'ячі, обручі, кеглі, стрічки для зав'язування очей, мішки з сіном, гирі вагою 16 кг.

Сценарний план

1. Відкриття програми. Знайомство із учасниками

2. Випробування:

- Конкурс “Перетворення козаків”
- Конкурс “Швидкі вершники”
- Конкурс “Заспіваймо пісню веселеньку”
- Конкурс на найкращого метальника ядра
- Конкурс “Втеча полоненого з неволі”
- Конкурс “Вибратися із засідки”
- Конкурс “Острів прислів’їв”
- Конкурс “Суджена”
- Конкурс силачів
- Конкурс “Повзунець”
- Конкурс “Засвістали козаченьки”

3. Закриття програми. Нагородження призами.

Ведуча 1: Доброго дня, вам, дорогі друзі! Доброго здоров’я і веселого настрою!

Вітаємо вас зі святом і пропонуємо взяти участь у козацьких забавлянках у честь нашого славного земляка Івана Піддубного.

Ведуча 2: Кому не знайоме відчуття дороги! Наша мандрівка – в історію давню і близьку про славне козацтво, з піснями, забавами.

Ведуча 1: Ось настав чудовий день,

Повен сонця і пісень,

Повен пахощів для друзів

Нас збира весела гра

Показати хочу нині

Як колись на Україні

На дозвіллі залюбки

Веселились козаки.

(Козацький марш)

Конкурс “Перетворення козаків ”

Ведуча 2: Піддубний прославився своєю силою і міццю, та й з вигляду був як справжній козак, міцний, кремезний, дужий. А ви, друзі, поки що на козаків не дуже схожі. Та цій біді зарадити не важко. Тож, не гайте часу, перетворюйтеся на справжніх козаків.

(Помічники виносять все необхідне для конкурсу (шаровари, сорочки, пояси, шапки, чоботи.)

Учасники одягають козака по черзі. Перемагає команда, козак якої буде одягнений першим і вигукне **“Я – козак”**.

Конкурс “Швидкі вершники”

Ведуча 1: Козаки дуже любили своїх витривалих і прудконогих коней. У Народних піснях і переказах козак і кінь зливалися у одну істоту.

Вершник був уособленням відваги, спритності, витривалості. У козацьких піснях кінь завжди фігурує із запорожцем:

*Ой коню мій, коню,
Де ж ті літа, де ж той час,
Як ми слави здобували,
І як всюди знали нас!*

Ведуча 2: Отже, наступний конкурс – «Швидкі вершники». Нашим юним козакам потрібно пройти дистанцію до лінії і назад верхи на коні. Майте на увазі: коні у нас норовливі, тож спробуйте втримати їх.

Конкурс “Заспіваймо пісню веселеньку”

Ведуча 1: Козаки були віддані своєму товариству, любили влучне слово, дотепні жарти, вигадки і розваги, а над усе – пісню.

Ведуча 2: “На війну було йдуть із радістю, а з війни повертаються з музиками та піснями”.

Ведуча 1: Зараз ми переконаємося, чи знають наші козаки українські пісні, чи вміють їх співати? Я буду називати початок пісні кожній команді по черзі, а ви повинні підхопити пісню і продовжити:

- Їхали козаки із Дону додому...
- Ой, чий то кінь стоїть...
- Ти ж мене підманула...

- Ой на горі два дубки...
- Несе Галя воду...
- Дивлюсь я на небо та й думку гадаю...
- Реве та стогне Дніпр широкий...
- Чом ти не прийшов...
- Розпрягайте хлопці коней...
- Ой у полі криниченька...
- Ой є в лісі калина...
- Ой під вишнею, під черешнею...
- Засвистали козаченьки...
- Місяць на небі, зіроньки сяють...

Конкурс на кращого метальника ядра

Ведуча 2: Запорожці досконало володіли зброєю: рушницею, шаблею, пістолем.

А як вони метали ядро! Отже, м'яч – це ядро, а обруч – коло.

Завдання: потрібно ядром (тобто м'ячем) попасти в коло обруч)

Конкурс “Втеча полоненого з неволі”

Ведуча 1: Основний закон козаків на війні звучав так : “Не здаватись”. А якщо вже сталось так, що козак потрапив у неволю, то він навіть зв'язаний легко міг утекти.

Тож із зв'язаними ногами, руками вам потрібно стрибками подолати вказану дистанцію.

Конкурс “Вибратися із засідки»

Ведуча 2: Багато небезпек чикало на козака, коли він повертався сам додому, особливо вночі...

Уявіть, що коло з кегель – це пастка, в яку потрапив козак уночі. Із зав'язаними очима потрібно вибратися із пастки так, щоб не почули вороги, тобто не потурлявши кеглі.

Конкурс “Острів прислів'їв” (глядачам)

Ведуча 1: Потрібно продовжити прислів'я на козацьку тематику:

1. Степ та воля – козацька... (доля)

2. Де козак – там і...(слава)
3. До булави треба і... (голови)
4. Без зброї слабій... (герої)
5. За рідний край... (хоч помирай)
6. Дон - Доном, а найкраще... (дома)
7. Хліб та вода... (найкраща їда)
8. Аби була булава, то знайдеться й...(голова)
9. За рідний край ... (хоч помирай)

Конкурс “Суджена ”

Ведуча 2: А чи не пора б нашим козакам подумати про суджену?

Козак без дівчини, що став без калини...

Дівчата ждуть не діждуться, коли ви їх знайдете і приведете за 3 хв. до нас. Дорогі учасники-козачата вам потрібно за 3 хв. знайти і привести якнайбільше дівчат сюди. Яка команда справиться швидше і з найкращим результатом – та її перемагає...

Конкурс силачів

Завдання: підняти гирю вагою 16 кг. якнайбільшу кількість разів за 30 с.

Конкурс “Повзунець ”

Ведуча 1: Великою популярністю у козаків користувалися танці. Особливо важко уявити відпочинок козака без запального танцю – гопака. Було, як розгуляється добрий козак: то до землі припадає, то злітає над нею, то на руках умить проскакає. А танцюють бувало так, що супроти них не витанцює ніхто у світі. Хто зможе показати як танцюється гопак?

Так гопачка знаєте, а повзунця? Зараз ми з вами ознайомимося з елементами українського танцю “Повзунець”

Прошу команди вийти до мене. Отже, умови: перші гравці від кожної команди навприсядки проходять дистанцію, вертаються до своїх гравців, зачіплюють кожен по гравцю і знову проходять вказану відстань. І так доки не заберуть останнього гравця. Руки один одному кладемо на пояс.

Конкурс “Засвістали козаченьки ”

Ведуча 1: Усі знають, як козаки любили співати: то веселої, то сумної, то жартівливої. Наш останній конкурс має назву “Засвістали козаченьки”. Запрошуємо по одному козаку від кожної команди, тих, хто вміє гарно свистіти.

Кожен з вас пригадає яку-небудь мелодію і під оплести глядачів насвистує її нам.

Ведуча 2: Справжній козак любив не тільки співати і танцювати, ворогів стріляти.

Що ж то за козак, який не любив гарно попоїсти.

Козацька каша була головною їжею запорожців. Вона називалася “саламаха”, що означає “смачна їжа”. Як говорять, після доброї роботи, треба й добре попоїсти. А наші козаки вже певне зголодніли. Тож на останок запрошуємо всіх: і учасників, і глядачів, і гостей, усіх бажаних відвідати смачної козацької каші.

Ведуча 1: А наша святкова програма добігає кінця. І на завершення дозвольте ще раз привітати вас зі святом! Не забувайте тренуватися удома, тому що наступного року ми обов’язково зустрінемось.

Добра і радості,

Миру і затишку,

Щастя й здоров’я

Бажаємо всім від душі.

Ведуча 2: Нехай для вас не згасне сонце,
Нехай не віють в душу холоди,
Хай з вами поруч буде радість:
Сьогодні, завтра і завжди.

Ведуча 1: *Наші побажання безмежно щирі*

*Живіть в достатку, злагоді і мирі,
А нас не забувайте
Розваги в наступному році чекайте.*

Пізнавально-розважальна гра
для дітей молодшого шкільного віку

“Козацькі перегони”

Ведуча: Шановні гуртківці! Юні козачата. Сьогодні, напередодні дня Покрови, ми зібралися на гру, що має назву “Козацькі перегони”, щоб довести, що ми є нащадками козацького роду.

Сьогодні у нашій залі зустрічаються 3 курені, щоб позмагатися між собою у спритності, винахідливості, кмітливості і просто відпочити. Зараз ми розділимося на курені і оберемо курінних отаманів.

Завдання №1 Представлення.

Ведуча: Звичайно, щоб брати участь у змаганні куреням необхідно перш за все назватися, обрати отамана чи отаманшу, а також придумати гасло свого куреня, напр. “Козак – чесна людина, найдорожча йому Україна”.

(5 хв. Листочки і маркери)

Ведуча: Отже, учасники, чи готові ви до змагань? Будьте уважні Слухайте команду: “Курені, шикуйсь, струнко!” Курінним представити свої курені.

Козачата, уважно послушайте умови і правила перегонів: кожен з вас вносить частку до спільної перемоги, здобуваючи козацьку монету. Який курінь здобуде більше п’ятаків, той і переможе.

Тож, як ніколи, ми сьогодні дружні, спритні, витривалі і веселі.

Розминка: Ми в долонбі плеснемо, 1,2,3.

Каблуками стукнемо, 1,2,3.

Руки вверху, руки вниз,

А тепер разом усі

Ми підстрибнем догори!

Молодці!

Завдання № 1

Пора готуватися у далеку дорогу, де треба виявити такі вміння, щоб нас не помітили, а головне не почули вороги. (3 учасники, хлопці)

Вам потрібно роззутися і навшпиньки пройти до столу суддів і назад, взутися!

1 місце – 3 п’ятаки

2 місце – 2 п’ятаки

3 місце – 1 п’ятак

Завдання № 2 Хто швидше одягне курінного:

А) закрутити пояс (3 м.)

Б) протягти в черевики шнурки і зав’язати

(Учасники – 3 дівчинки)

Завдання № 3 Козак без коня – не козак. Першим конем для козаків-джурят була свиня, на якій вони вчилися їздити. Ось ми зараз будемо вчитися скакати, спробуємо подолати важкий шлях.

Провести м'яч обома руками почергово до столу, сісти на свиню-м'яча, передати м'яч іншому.

Завдання №4 Козацький літопис.

Відповісти на запитання вікторини. Для кожного куреня по 5 запитань:

1. Як називався укріплений центр козацтва, козацька держава? (Запорозька Січ).
2. Кого козаки вважали своєю заступницею? (Божу Матір).
3. Як називалося житло козаків-січовиків? (Курінь)
4. Як називалася зачіска козака-січовика? (Оселедець).
5. Якого кольору був головний прапор козацького війська? (Малиновий)
6. Що зображено на картині Репіна, пов'язаний з козаками? (Запорожці пишуть листа).
7. Яку віру мав сповідувати новобранець, щоб вступити до війська? (Православну).
8. якою мовою мав розмовляти новобранець? (Українською).
9. Що з атрибутів було найсвятішою святиною козацтва? (Корогва-прапор)
- 10.Що означає саме слово “козак”? (Вільна людина).
11. Назвіть гетьмана укр.. козацтва, який у пісні “проміняв жінку на тютюн та люльку” (Сагайдачний).
12. Як звали найвідомішого гетьмана козацької держави? (Богдан).
- 13.як називався хутір, де народився Б. Хмельницький? (Суботів).
- 14.Кому із запорожців вручалася булава? (Кошовому).
- 15.Хто зруйнував Запорозьку Січ? (Цариця Катерина II).

Завдання №5 Козацький телеграф.

За допомогою жестів передати один одному повідомлення (напр. Татари наступають!).

1 курінь: Сідлайте коней!

2 курінь : Готуймося до бою!

3 курінь: Бачу ворога!

Завдання № 6 Перевірка на витривалість у “плаванні”, де потрібно довго сидіти у воді, потім дістати дрова, щоб розпалити вогнище. Три “річки” – поліетиленові мішки. Козачки по-пластунськи беруть по одному поліну і рухаються назад. Потрібно переправити 10 полін і скласти їх.

Завдання 7 “Слава героям!”

Згадати 10 видатних постатей з історії козацтва.

Ведуча: Наша гра підійшла до завершення. Шановні судді підраховують зароблені куренями п'ятаки, а козачата, які люблять танцювати втнуть для нас гопака.

Ведуча: Увага! Козачата – по куренях! Струнко! Судді, вам слово!

Кожен курінь отримує

Козацького квасу пляшку

Та бубликів добру в'язку,

Жменю гречки, щоб не було суперечок,

Бо козацькому роду нема переводу!

Хустина в побуті.

Ткачук Ольга Рафаїлова керівник гуртка «Конструювання та моделювання одягу» Христинівського районного Будинку дитячої та юнацької творчості

Тема: “Хустина в побуті”

Мета: Дати знання дітям про історію виникнення хустини, її використання та призначення в побуті.

Розвивати навички моделювання виробу.

Виховувати у дітей почуття естетичного смаку, любов до рідного краю, історію звичаїв та традицій свого народу.

Обладнання:

Наочність (зразки хустин, види хустин).

Дидактичний матеріал:

(нитки, голки, наперстки, крейда, лекала, ножиці).

(магнітофон, касета)

“Пісня”

Організаційний момент:

1. Перевірка присутності дітей.
2. Готовність дітей до заняття.
3. Оголошення теми.

Хід заняття:

Тема : “Хустина в побуті”.

Дівчатам належить ходити з відкритою головою, але це не завжди можливо. Стужа взимку та спека влітку змушують їх покривати голову хусткою. Хустина поділяється на два види: Побутова хустка, яка використовується в повсякденні.

Обрядове значення хустки, яку використовували під час святкових дійств. Крім побутового дівоча хустка має в Україні ще й обрядове значення. Так, при сватанні дівчина перев'язує руку парубкові на знак згоди бути його дружиною. У народній пісні про це співається:

*Ой маю я одну хустку та їй не має року,
А то буде миленькому на осінь до боку ...*

В часи козаччини був добрий звичай у наших дівчат: коли козаки вирушали з військом у похід, то кожна дівчина своєму нареченому дарувала хустину, як символ вірності в коханні. В своєму вірші Т.Г. Шевченко писав:

*“Дарувала шиту шовком хустину
щоб згадував на чужині”.*

Колись хустки на Україні вишивалися шовком тоді побільше вишивали червоних, синіх, зелених, жовтих та рожевих ниток. Зрідка траплявся і чорний колір.

Сині нитки окремо ніколи не вживалися, тільки в поєднанні з червоним.

Орнамент на хустинках був колись переважно геометричний, а починаючи з XVIII століття навпаки: для хусток, як і для рушників, увійшов у моду рослинний орнамент - квіти рожі, васильків, гвоздиків. Дуже рідко можна було зустріти зображення птахів, півників, голубів.

Вишиті хустки на Україні були білого кольору, ця особливість звертала увагу чужинців, що мандрували по Україні. Барвисті хустки стали модними в теперішній час.

Край хустини також був оброблений по-різному: шов підгину, китицями, петельним швом.

Ця хустина називається - намітка.

Намітка - це біле полотнище кінці якого вишиті червоними нитками. В XVIII столітті такою хустиною покривали наречену.

В теперішній час також покривають наречену хустиною білого кольору.

Сьогодні ми навчимося виконувати петельний шов. Для цього в роботі ми будемо використовувати: ножиці, тканину, наперсток, нитки, голки.

Тому давайте згадаємо, як слід користуватися цими предметами.

Вам слід пам'ятати, що ножиці, голка призначені для роботи, а не для того, щоб забавлятися.

Ножиці використовуються для обрізання ниток та нерівних країв тканини, ножиці передаються закритими лезами і ручками вперед.

Не тримати ножиці кінцями вгору.

Не залишати ножиці в розкритому вигляді.

Голка повинна завжди знаходитись в подушечці заправленою ниткою.

- Який ще предмет нам потрібний крім голки?

(наперсток)

Голка вишила два кола,

Голка пальчик наколола.

Тут наперсток

Як прибіг

Та на бідний пальчик -

Плиг! Каже голці:

- Шити - ший.

А колотися не смій!

Тому під час роботи пам'ятайте про ці правила техніки безпеки.

Край хустини може бути фігурний або чистий.

Голку заправляємо у дві нитки. Розпочинаємо обкидати краї петельним швом (стібками).

Густота петельних стібків залежить від товщини ниток і тканини. Розмір стібків залежить від сипкості тканини. Стібки розміщуємо на однаковій відстані від зрізу. Нитку, щоразу підтягуємо з однаковим зусиллям. Кінці нитки виводимо на виворіт і закріплюємо.

Довжина стібка 0,4-0,3 густота 0,2-0,1 або один біля одного.

Жінки-сестрички дайте намітку хоч не тоненьку аби біленьку.

Пояснювальна записка

Конструювання – важливий етап виготовлення одягу.

Метою конструювання є виготовлення креслення виробу, а потім лекал. Заняття конструюванням та моделюванням розвиває художній смак, фантазію, працьовитість.

Завдання керівника об'єднання – дати дітям загальні уявлення про процес створення одягу, навчитися користуватися голкою, ножицями, іншими приладами причетними до швейної справи.

Навчаючись у гуртку, діти дізнаються про виникнення, розвиток, національні особливості одягу. Отримують уявлення про різновид тканин та вибір їх для виготовлення певної моделі.

Заняття у гуртку розширює знання набуті на уроках обслуговуючої праці в школі та закріплюють їх.

Програма розрахована в основному на старшокласників. На 1-ий рік навчання розраховано 144 години, 2-ий рік – 216.

Література:

1. Борисенко В.К. Весільні обряди та звичаї на Україні. К., 1991.
2. Матейко К.І. Український народний одяг. К., 1999.
3. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. Жовтень 1997 №8.
4. Л.Є. Белокурова. Як навчитися шити. К., 1991.

Орієнтовний тематичний план занять

(1-ий рік навчання)

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Теорія	Практика	Разом
1.	Вступне заняття.	2	-	2
2.	Історія виникнення одягу.	4	-	4
3.	Основні види ручних стібків і машинних швів.	2	4	6
4.	Техніка знімання і записування мірок.	1	3	4
5.	Правила розкрою одягу.	2	2	4
6.	Пошиття нічної сорочки.	2	4	6
7.	Пошиття блузи.	2	6	8
8.	Пошиття брюк.	2	8	10
9.	Роль кольорів у костюмі.	2	6	8

10.	Основні етапи моделювання.	4	8	12
11.	Моделювання найпростіших моделей і їх виготовлення.	2	8	10
12.	Виготовлення моделей повсякденного і спортивного одягу.	2	26	28
13.	Моделювання літнього одягу. Виготовлення моделей різних видів.	2	26	28
14.	Демонстрування моделей одягу.	-	8	8
15.	Екскурсійна робота.	-	-	4
16.	Підсумкове заняття.	-	-	2
Всього:		29	138	144

Програма.

1. Вступне заняття.

Ознайомлення з тематичним планом на рік. Лекція про правила техніки безпеки під час роботи на швейній машині, правила дорожнього руху.

2. Історія виникнення одягу.

Загальні відомості про одяг. Розглядаються стилі одягу (класичний, спортивний, романтичний). Костюми народів світу.

3. Основні види ручних стібків і машинних швів.

Виконання на тканині різних видів швів контрастною ниткою ручних (копіювальний, зметувальний, підшивні, потайні) машинні (зшивний, настрочний, вистрочний).

4. Техніка знімання і записування мірок.

Правила знімання та записування мірок.

5. Правила розкрою одягу.

Фурнітура. Способи перенесення викрійки на тканину. Необхідні інструменти й пристосування для крою і життя.

6. Поняття нічної сорочки.

Підбір тканини. Розкрій. Обробка горловини. Оздоблення виробу. Подальша обробка.

7. Пошиття блузи.

Підбір тканин, розкрій, пошиття та обробка.

8. Пошиття брюк.

Підбір тканин, розкрій, обробка переднього та заднього середніх зрізів. Обробка бокових зрізів низу штанів. Прасування.

9. Роль кольорів у костюмі.

Поділ кольорів на гарячі та холодні. Залежність вибору кольору від віку, сезону. Підбір кольорів для моделей.

10. Основні етапи моделювання.

Ескіз. Розрахунок креслення базової конструкції. Розробка шляхом розрахунку. Поняття художнього моделювання.

Практичні заняття.

11. Моделювання найпростіших моделей і їх виготовлення.

Практичні заняття:

- опис заняття;
- виконання креслення;
- вирізання лекал;
- виготовлення.

12. Виготовлення моделей повсякденного і спортивного одягу.

Загальна характеристика моделі.

Практичні заняття.

Виготовлення моделей, розробка моделей спортивного та повсякденного одягу. Догляд за одягом.

13. Моделювання літнього одягу.

Виготовлення моделей різних видів.

Виготовлення моделей.

Практичні заняття.

14. Демонстрування моделей одягу.

- постановка показу
- репетиційна робота

- відпрацювання виступів
- підбір музики.

15. Екскурсійна робота.

Ознайомлення дітей з декоративно-прикладним мистецтвом. Швейним виробництвом.

Орієнтовний тематичний план занять (2-ий рік навчання)

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Теорія	Практика	Разом
1.	Вступне заняття.	2	-	2
2.	Зміни одягу в процесі розвитку суспільства.	4	-	4
3.	Роль кольорів в одязі.	2	6	8
4.	Деталі одягу.	2	10	12
5.	Моделювання різних комірів для жіночих суконь.	2	12	14
6.	Моделювання різних фасонів рукавів.	2	10	12
7.	Підбір одягу у відповідності до фігури.	6	10	16
8.	Розробка нових суконь.	6	30	40
9.	Розробка нових фасонів спортивного одягу.	8	20	28
10.	Розробка нових фасонів шкільного одягу.	8	20	28
11.	Розробка фасонів одягу для малюків.	4	22	26
12.	Демонстрування моделей одягу.	-	-	10
13.	Екскурсійна робота.	-	-	12
14.	Підсумкове заняття.	-	-	4
Всього:		46	140	216

Програма.

1. Вступне заняття.

Ознайомлення гуртківців з програмою роботи гуртка, правилами техніки безпеки, виставковими роботами.

2. Зміни одягу в процесі розвитку суспільства.

Порівняльна характеристика костюмів різних епох.

3. Роль кольорів в одязі.

Відомості про кольори. Використання ліній, форм, кольору в костюмі.

4. Деталі одягу.

Ознайомлення з деталями одягу. Місце розміщення виточок.
Переміщення виточки за шаблоном.

5. Моделювання різних комірів для жіночих суконь.

Типи комірів. Покрій комірів (жабо, копілье).

Ширина коміра.

Довжина коміра.

Практичні заняття.

6. Моделювання різних фасонів рукавів.

Різновиди рукавів.

Практичні заняття.

7. Підбір одягу у відповідності до фігури.

Фігура людини. Визначення дефектів фігури і підбір одягу:

- низький ріст (високий);
- великий бюст (маленький).

8. Розробка нових суконь.

Розробка нових моделей:

- святкових
- вечірніх
- повсякденних

та техніки моделювання.

9. Розробка нових фасонів спортивного одягу.

Ознайомлення із загальними ознаками спортивного одягу.

Практичні заняття.

10. Розробка нових фасонів шкільного одягу.

Загальні ознаки характерні для шкільного одягу, зручність, простота.

Практичні заняття.

11. Розробка фасонів одягу для малюків.

Підбір тканини для пошиття моделей.

Практичні заняття.

Робота з каталогами. Розкрій пошиття.

12. Демонстрування моделей одягу.

- постановка показу
- репетиційна робота
- підбір музики
- виступ моделей.

13. Екскурсійна робота.

Прищеплення дітям художнього смаку. Прививати любов до рідного краю.

14. Підсумкове заняття.

Підведення підсумків за рік.

Організація виставок.

Оцінка роботи учнів.

Література:

1. Дорчинська Т.И. Швейное дело. К.:Радянська школа, 1980.
2. Труханова А.П. Справочник швейной промышленности. - М.: Висшая школа, 1973.
3. Труханова Л.П. Кружок конструирования и моделирования. - М., 1990.

Використана література

1. На шляху до української національної школи /Ред. кол.: В. Панасик, М. Яворський, М.Людкевич. – Львів,2000.
2. Українська література у портретах і довідках. Давня література – література ХІХ ст.: Довідник /Редкол.: С.П. Денисюк, В.Г.Дончик, П.П.Кононенко та ін. – К.: Либідь,2000.
- 3.Сковорода Г.Твори у 2-х т. – К.,1991.-Т2
- 4.Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Вибр. пед. твори у 4-х т.-К.: Рад. шк.,1983. – Т.1.
- 5.Ушинський К.Д. Теоретичні проблеми виховання. Вибрані педаг. твори у 4-х т.- К.,1995. – Т.4.
- 6.Франко І. Твори в 50-ти т. К., 1976. – Т.19.
- 7.Вацеба О.М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні.- Івано-Франківськ: Лілея - НВ, 1997.
- 8.Русова С.Дошкільне виховання. – Катеринослав: Українське видавництво, 1918.
- 9.Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину. – К.: Рад.шк., 1982.

Зміст

1. Теорія і практика національно-патріотичного виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу. Кудін В.С.
2. Навчальна програма гуртка «Чарівна намистина». Счастливець Л.М..
3. Українська вишивка та рукоділля. Опара С.Є..
4. Козацькі забави. Македон Н.А..
5. Хустина в побуті. Ткачук О.Р..

